

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

Press Unit
Unité de la Presse
Odeljenje za štampu

© Savet Evrope, 2021.godine. Ovaj nezvaničan prevod je urađen u okviru projekta "Podrška kosovskim* institucijama u borbi protiv torture, zlostavljanja i degradirajućeg tretmana lica lišenih slobode". Projekat su podržali Vlada Norveške i Savet Evrope. Ovaj prevod ni na koji način ne obavezuje Sud.

© Council of Europe, 2021. Unofficial translation made under the Project on "Strengthening Kosovo* Institutions in Fight against Torture, Ill-treatment and Degrading Treatment". The project is funded by Norwegian government and the Council of Europe. This translation does not bind the Court.

© Conseil de l'Europe, 2021. Cette traduction non officielle a été faite dans le cadre de Project "Renforcer les institutions du Kosovo* dans la lutte contre la torture, les mauvais traitements et les autres traitements dégradants". Le projet est financé par le gouvernement norvégien et le Conseil de l'Europe. Cette traduction ne lie pas la Cour.

*Svaku odrednicu prema Kosovu, bilo da se radi o teritoriji, institucijama ili stanovništvu, u ovom tekstu treba razumeti u potpunosti u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i bez prejudiciranja statusa Kosova

*All references to Kosovo, whether the territory, institutions or population, in this text shall be understood in full compliance with United Nations Security Council Resolution 1244 and without prejudice to the status of Kosovo.

* Toute référence au Kosovo mentionnée dans ce texte, qu'elle concerne le territoire, les institutions ou la population, doit se comprendre en plein conformité avec la Résolution 1244 du Conseil de Sécurité de l'Organisation des Nations Unies et sans préjuger du statut du Kosovo.

Tematski pregled – Pravo na poštovanje porodičnog života zatvorenika koji izdržavaju kaznu u udaljenim kaznenim zavodima

Septembar 2020.

Ovaj tematski pregled ne obavezuje ESLJP i nije iscrpan

Pravo na poštovanje porodičnog života zatvorenika koji izdržavaju kaznu u udaljenim kaznenim zavodima

Član 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) [Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava](#) glasi kako sledi:

1. *Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.*
2. *Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*

[Evropska] konvencija [za zaštitu ljudskih prava] ne jemči zatvorenicima pravo na izbor mesta na kome će izdržavati kaznu, a odvojenost zatvorenika od njihovih porodica i izvesna geografska udaljenost od njih neminovna je posledica same činjenice da su oni zatočeni. Ipak, zatočenje pojedinca u zatvoru koji je toliko daleko od njegove porodice da je posete izuzetno teško ili čak nemoguće ostvariti može u izvesnim okolnostima predstavljati mešanje u porodični život jer je mogućnost da članovi porodice posete zatvorenika presudno važna za održavanje porodičnog života... Stoga je suštinski važan deo prava zatvorenika na poštovanje njegovog porodičnog života i to da mu zatvorske vlasti pomognu u održavanju kontakata sa najbližom porodicom... ([Vintman protiv Ukrajine](#), Presuda, od 23. oktobra 2014, stav 78).

Marincola i Sestito protiv Italije

25. novembar 1999. (Odluka o prihvatljivosti)

Podnosioci predstavke, zatvorenik i njegova supruga, pritužili su se da se na njihov porodični život negativno odrazio boravak u zatvoru prvog podnosioca predstavke, pre svega zbog toga što je nekoliko puta prebacivan iz jednog u drugi kazneni zavod i smeštan u zatvore koji su udaljeni od mesta njegovog stalnog boravka.

ESLJP je pritužbe podnosioca predstavke po članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) proglasio **neprihvatljivima** kao očigledno neosnovane. Svoje obrazloženje ESLJP je počeo time što je istakao da Konvencija zatvorenicima ne jemči pravo da biraju mesto na kome će izdržavati kaznu zatvora, kao i to da je činjenica da su zatvorenici odvojeni od svojih porodica i da se nalaze na izvesnoj geografskoj udaljenosti od njih neminovna posledica same kazne koju izdržavaju. Ipak, ESLJP je konstatovao da se držanje pojedinca u zatvoru koji je toliko daleko od njegove porodice da je veoma teško ili čak i nemoguće organizovati posete, u izuzetnim okolnostima svodi na mešanje u porodični život budući da je mogućnost da članovi porodice posećuju zatvorenika presudno važna za održavanje njihovog porodičnog života. U ovom konkretnom slučaju ESLJP je ustanovio da to što su porodične posete ograničene i što se odvijaju u teškim uslovima predstavlja mešanje u pravo podnosioca predstavke na poštovanje njihovog porodičnog života. Međutim, ističući naročito to da je posebni zatvorski režim kome je prvi podnosilac predstavke podvrgnut tako koncipiran da bi se raskinule sve veze između

pojedince o kome je reč i njegovog izvornog kriminalnog okruženja, ESLJP je stao na stanovište da su sporne mere preduzete radi ostvarenja legitimnog cilja osiguranja javne bezbednosti i sprečavanja nereda ili kriminala.

Pesce protiv Italije

29. januar 2008. (odluka o delimičnoj prihvatljivosti)

Podnosilac predstavke koji je osuđen na kaznu doživotnog zatvora zbog toga što je, između ostalih krivičnih dela za koja je osuđen, bio pripadnik mafijaške kriminalne organizacije, pre svega je naveo da je režim pojačanog nadzora (*high-supervision* – E. I. V.) kome je bio izložen u zatvoru podrazumevao i ograničenja njegovog prava na primanja porodičnih poseta jer se zatvori u kojima su posebni E. I. V. objekti nalaze na velikoj udaljenosti od mesta stalnog boravka njegove porodice.

ESLJP je proglasio pritužbu ovog podnosioca predstavke **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu. ESLJP je posebno istakao da režim pojačanog nadzora nije podrazumevao dodatna ograničenja broja porodičnih poseta zatvoreniku. U ovom konkretnom slučaju, iako nije želeo da potceni teškoće s kojima se srodnici podnosioca predstavke mogu suočavati kada treba da putuju u zatvor *Secondigliano* u Napulju, u koji je podnosilac predstavke bio prebačen, ESLJP je ipak stao na stanovište da se time što je podnosilac predstavke smešten u tu ustanovu radi izdržavanja kazne ne može bitno oštetiti njegovo pravo na porodične posete. Porodica podnosioca predstavke živi u Italiji i nema dokaza da bi putovanje u Napulj, gde se nalazi zatvor *Secondigliano* moglo da im prouzrokuje nepremostive, čak ni naročito teške probleme.

Khodorkovskiy i Lebedev protiv Rusije

25. jul 2013. (presuda)

Podnosioci predstavke, dvojica bivših visokih rukovodilaca i glavnih akcionara jedne velike industrijske grupacije, izdržavali su kazne zatvora u Kareliji i u Jamalo-Neneckoj oblasti na koje su osuđeni u septembru 2005. Godine, kada su proglašeni krivima za veliku utaju poreza i prevaru. Njih dvojica su se, pre svega, pritužila da zbog toga što su prebačeni u kažnjeničke kolonije koje se nalaze nekoliko hiljada kilometara daleko od Moskve nisu mogli da viđaju svoje porodice.

ESLJP je konstatovao da je **povređen član 8.** Konvencije zbog toga što su podnosioci predstavke prebačeni u kažnjeničke kolonije u Sibiru i na Dalekom istoku, nekoliko hiljada kilometara daleko od Moskve i svojih porodica. ESLJP je ustanovio da s obzirom da ne postoji jasan i predvidljiv metod raspoređivanja osuđenika u kažnjeničke kolonije, sistem nije obezbedio meru pravne zaštite od proizvoljnog mešanja javnih vlasti i to je dovelo do posledica koje su inkompatibilne s poštovanjem privatnog i porodičnog života podnosioca predstavke. ESLJP je naročito naglasio da raspoređivanje zatvorenika po kaznenim zavodima ne sme da bude isključivo predmet diskrecionog odlučivanja upravnih organa, kao i da se moraju na neki način uzeti u obzir interesi osuđenika da održe bar neke porodične i društvene veze.

Bellomonte protiv Italije

1. april 2014. (Odluka o prihvatljivosti)

Podnosilac predstavke kome je stavljeno na teret članstvo u jednoj ekstremno levičarskoj terorističkoj organizaciji prebačen je u julu 2009. godine iz Rima u zatvor *Katancaro* i smešten u krilo u kome vlada režim pojačane bezbednosti. On se pritužio na neopravdano mešanje u njegovo pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života tvrdeći da je posebno teško njegovoj ženi da ga posećuje u Katancaru, koji se na velikoj udaljenosti od Sardinije, gde ona živi, i između tih dveju lokacija ne postoji direktan avionski let.

ESLJP je pritužbu ovog podnosioca predstavke proglasio **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu smatrajući da je mešanje u pravo podnosioca predstavke na poštovanje njegovog privatnog i porodičnog života bilo srazmerno legitimnom cilju kome se težilo, a taj cilj je bio da on bude smešten u zatvor koji je namenjen novoj generaciji terorista pripadnika ekstremne levice, kao i da italijanska država nije prekoračila svoje unutrašnje polje slobodne procene u tom smislu. ESLJP je naročito istakao da su italijanske vlasti nadležne za zatvore ustanovile jasan i predvidljiv sistem upućivanja zatvorenika koji iziskuju pojačane mere bezbednosti u određene delove kaznenih zavoda, kao i da se za taj sistem razdvajanja i raspoređivanja zatvorenika ne može reći da je

proizvoljan niti da je nerazuman. ESLJP je takođe konstatovao da je nerealno očekivati da se odobri izuzetak od takvog sistema kako bi se ublažile teškoće s kojima se morala suočiti i supruga podnosioca predstavke prilikom putovanja u Katancaro. Osim toga, ESLJP je smatrao da udaljenost između Sardinije i Katancara nije prekomerna, kao i da to što ne postoji direktan avionski let između tih dvaju mesta ne predstavlja nepremostivu prepreku.

Čalovskis protiv Letonije

24. jul 2014. (presuda)

U ovom slučaju radilo se o hapšenju i ekstradicionom pritvoru podnosioca predstavke, kao i o rešenju kojim se odobrava da on bude izručen u Sjedinjene Američke Države da bi bio krivično gonjen pod sumnjom da je učestvovao u krivičnim delima iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Podnosilac predstavke je, pre svega, tvrdio da, ako bude izručen iz Letonije, rizikuje se da će biti podvrgnut mučenju i da će mu biti izrečena nesrazmerno duga kazna zatvora. Dodao je da će kaznu u tom slučaju izdržavati daleko od svoga doma.

ESLJP je stao na stanovište da **nije bio povređen član 3.** Konvencije (zabrana mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja) kada je reč o donošenju rešenja kojim se dozvoljava izručenje pošto je ustanovio da podnosilac predstavke ne bi, u slučaju da bude izručen u SAD, bio izložen stvarnoj opasnosti od zlostavljanja jer je optužen za krivična dela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Kada je posebno reč o tvrdnji podnosioca predstavke da će kaznu u tom slučaju izdržavati daleko od kuće, ESLJP je ustanovio da se podnosilac predstavke **nije pozvao ni na kakve izuzetne okolnosti u svom privatnom ili porodičnom životu** koje bi delovale kao olakšavajuće okolnosti i uticale na to da on ne bude izručen. ESLJP je takođe primetio da, sudeći prema diplomatskim uveravanjima koja su dale Sjedinjene Američke Države, tamošnje vlasti nameravaju da prihvate njegov zahtev da, ukoliko bude osuđen, kaznu izdržava u Letoniji.

Vintman protiv Ukrajine

23. oktobar 2014. (presuda)

Podnosilac predstavke se pritužio da je primoran da izdržava kaznu zatvora daleko od doma usled čega ga njegova ostarela majka, koja je lošeg zdravstvenog stanja, nije mogla posetiti više od deset godina. U vreme kada je ESLJP izrekao presudu podnosilac predstavke se nalazio na izdržavanju kazne zatvora na oko 700 kilometara daleko od kuće, tako da je putovanje između tih dvaju mesta trajalo između 12 i 16 sati. Podnosilac predstavke je pre svega naveo da je su vlasti, time što nisu uzele u obzir njegovu argumentaciju o majčinoj starosti i njenom zdravstvenom stanju koje joj ne dozvoljava da se uputi na dugačko putovanje, kada su odbijale njegove zahteve za premeštaj u zatvor bliži kući, postupile nezakonito i nepravično, a da on pritom nije imao na raspolaganju ni delotvoran pravni lek da se požali na takvu situaciju.

ESLJP je stao na stanovište da je u ovom slučaju **povređen član 8.** Konvencije zbog toga što podnosiocu predstavke nije omogućen transfer u zatvor bliži kući pošto je ustanovio da lična situacija ovog zatvorenika i njegov interes za održavanje porodičnih veza nikada nisu procenjivani, kao što nikada nije naveden nijedan relevantan i dovoljan razlog za mešanje u njegovo pravo na poštovanje njegovog porodičnog života. Iako je bio spreman da prihvati da je mešanje bilo u skladu sa zakonom i da se njime težilo legitimnom cilju sprečavanja pretrpanosti zatvora i održavanja discipline u njima, ESLJP je zaključio da je to mešanje ipak bilo nesrazmerno. Naročito je ukazao na to da vlasti uprkos tome što su se pozvale na nedostatak slobodnih mesta, nisu navele nijedan detalj pa samim tim nije bilo ni dokaza da su one zaista razmatrale mogućnost da podnosioca predstavke smeste u bilo koji od mnogih okruga koji su bili bliži domu podnosioca predstavke. Osim toga, vlasti ni same nisu osporile da je ostarela majka podnosioca predstavke, pritom još i krhkog zdravlja, bila fizički nemoćna da putuje i poseti ga u okruzima u kojima je on izdržavao kaznu zatvora. ESLJP je takođe stao na stanovište da je u datom slučaju bio **povređen član 13.** (Pravo na delotvoran pravni lek) **u vezi sa članom 8.** (u pogledu nepostojanja delotvornog pravnog leka za podnosioca predstavke da se izbori za to da bude prebačen u zatvor bliži njegovom domu).

Vidi takođe: [Rodzevillo protiv Ukrajine](#), Presuda, od 14. januara 2016.

[Serce protiv Rumunije](#)

30. jun 2015. (Presuda)

Podnosilac predstavke, turski državljanin koji izdržava kaznu zatvora u Rumuniji, posebno se pritužio zbog toga što su rumunske vlasti odbile da ga prebace u drugu državu članicu Saveta Evrope, Tursku, da tamo odsluži ostatak kazne, bliže supruzi i deci koji nemaju materijalnih mogućnosti da doputuju u Rumuniju i posete ga.

Uprkos tome što je utvrdio da su time što je podnosilac predstavke boravio u nehygijskim uslovima na izdržavanju zatvorske kazne u Rumuniji, što nije imao mogućnosti za fizičke aktivnosti ili rad i što je bio pretrpan zatvor u kome je boravio prekršena njegova prava zaštićena po članu 3. Konvencije (Zabrana nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja), ESLJP je utvrdio da **član 8.** Konvencije **nije primenljiv** na zahtev ovog podnosioca predstavke da bude prebačen u drugu državu na izdržavanje kazne. Pritom je ESLJP naročito istakao da se ne može smatrati da podnosilac predstavke prema rumunskim zakonima ima bilo kakvo osnovano pravo da bude prebačen na izdržavanje kazne u zemlju porekla.

Vidi takođe: [Palfreeman protiv Bugarske](#), Odluka o prihvatljivosti, od 16. maja 2017, predmet u kome se radilo o odbijanju vlasti da prebace jednog australijskog državljanina koji izdržava kaznu zatvora u Bugarskoj u zemlju koja nije članica Saveta Evrope.

[Labaca Larrea protiv Francuske i još dve predstavke](#)

7. februar 2017. (Odluka o prihvatljivosti)

U ovom slučaju radilo se o trojici državljana Španije, pripadnika organizacije ETA, koji su bili lišeni slobode u Francuskoj. Posle početnog perioda pritvora u zatvorima u području Pariza kasnije su prebačeni u zatvor *Lion Korba*. Njih trojica su se, pre svega, pritužila zbog toga što su prebačeni na mesto koje je veoma udaljeno od njihovih domova i porodica, kao i zbog toga što nisu imali na raspolaganju delotvoran pravni lek kojim bi mogli da ospore odluku o svom prebacivanju u taj zatvor.

ESLJP je pritužbu podnosioca predstavke po članu 8. Konvencije proglasio **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu pošto je ustanovio da transfer podnosioca predstavke u zatvor *Lion-Korba* nije bio takav da bi mogao predstavljati bitnu prepreku za ostvarivanje njihovog prava da dobijaju posete u zatvoru. U tom smislu, ESLJP je naročito istakao da podnosioci predstavke nisu podvrgnuti dejstvu mera ograničenja ili sužavanja njihovog prava na ostvarivanje kontakta sa porodicama. Naprotiv, iz spisa predmeta jasno se vidi da su podnosioci predstavke često posećivali srodnici i da su često vodili telefonske razgovore sa porodicama. Takođe nije bilo dokaza da su putovanja na koja su njihovi srodnici bili primorani da bi ih posetili prouzrokovala bilo kakve nepremostive ili čak naročito teške probleme. ESLJP je takođe proglasio neprihvatljivima pritužbe koje su podnosioci predstavke podneli po članu 13. Konvencije (pravo na delotvoran pravni lek) kao očigledno neosnovane, smatrajući da podnosioci predstavke nisu imali nijedan utuživi zahtev u odnosu na koji bi mogli da potvrde svoje pravo na delotvoran pravni lek.

[Polyakova i drugi protiv Rusije](#)

7. mart 2017. (presuda)

Podnosioci predstavke su ili zatvorenici ili članovi porodica zatvorenika na koje su negativno uticale odluke ruske Savezne uprave za krivične kazne (FSIN) da pojedince uputi u zatvore koji se nalaze hiljadama kilometara daleko od njihovih porodica. Oni su se pre svega pritužili na to da su odluke o upućivanju zatvorenika u veoma udaljene kaznene zavode – i njihova potonja nemogućnost da se izbore za transfer iz tih kaznenih zavoda – predstavljale povredu njihovog prava na poštovanje porodičnog života.

ESLJP je konstatovao da je **povređen član 8.** Konvencije u odnosu na svakog pojedinačnog podnosioca predstavke zbog toga što merodavno unutrašnje pravo ne obezbeđuje dovoljno mehanizama zaštite od zloupotreba u domenu geografskog raspoređivanja zatvorenika. ESLJP je naročito ukazao na to da je udaljenost između kaznenih zavoda i domova u kojima žive porodice zatvorenika, a koja se kreće u rasponu od 2.000 do 8.000 kilometara – toliko velika da stvara teškoće licima o kojima je reč. Tako jedan podnosilac predstavke (zatvorenik) nije mogao da vidi majku na samrti, dok je druga podnositeljka predstavke (devojčica rođena nakon što je njen otac otišao u zatvor) nikada nije bila u mogućnosti da vidi oca. ESLJP je takođe istakao da standardi

kvaliteta zakona nalažu da domaće pravo pruži zaštitu od proizvoljnosti u vršenju diskrecionih ovlašćenja izvršne vlasti. Međutim, ruski zakoni ne nalažu da FSIN razmotri uticaj koji geografski položaj nekog kaznenog zavoda može imati na porodični život podnosioca predstavke. Štaviše, rusko unutrašnje pravo nije pružilo podnosiocima predstavke ni realnu mogućnost da se izbore za to da budu prebačeni u neki drugi kazneni zavod pozivajući se na pravo na poštovanje porodičnog života – bilo tako što bi se obratili samoj FSIN ili tako što bi se sudski preispitala odluka tog tela.

Voynov protiv Rusije

3. jul 2018. (Presuda)

U ovom slučaju radilo se o pritužbi podnosioca predstavke da je poslat na izdržavanje kazne u zatvoru koji se nalazi 4.200 kilometara daleko od grada u kome on inače živi. Njegova partnerka ga je posetila šest puta u periodu od 2011. do 2013. godine, ali više nije u stanju da ga posećuje otkako im se 2014. godine rodila kćerka. On svoju kćerku nikada nije video. Podnosilac predstavke je posebno istakao to da je odluka da se on pošalje u tako daleki kazneni zavod i odbijanje njegovih zahteva da bude prebačen u neku drugu ustanovu otežala mogućnost njegovoj porodici da ga posećuje.

ESLJP je konstatovao da je **povređen član 8.** Konvencije. Pre svega, u podnescima ruske države nije bilo ničega što bi ubedilo ESLJP da odstupi od stanovišta koje je zastupao u presudi izrečenoj u predmetu *Polyakova i ostali* (vidi gore) o istom tom pitanju. Štaviše, nedavna odluka Ustavnog suda Rusije svedoči da pristup nacionalnih vlasti tumačenju domaćih pravnih odredaba o tom pitanju uopšte nije evoluirao. ESLJP je takođe stao na stanovište da je **prekršen član 13.** (Pravo na delotvoran pravni lek). On, naime, nije bio uveren da bi procedura koju je Država preporučila stvarno pružila podnosiocu predstavke put za adekvatno izjavljivanje žalbe zbog povrede njegovog prava na poštovanje njegovog porodičnog života. Osim toga, podnosilac predstavke nije imao na raspolaganju nijedan drugi pravni lek na nacionalnom nivou pomoću koga bi mogao da se prituži zbog toga što je upućen na izdržavanje kazne na mestu koje je toliko udaljeno od mesta u kome živi njegova porodica.

Fraille Iturralde protiv Španije

7. maj 2019. (Odluka o prihvatljivosti)

Podnosilac predstavke koji se nalazio na izdržavanju kazne zatvora od 25 godina zbog saradnje sa terorističkom organizacijom baskijskim separatističkim pokretom ETA pritužio se zbog toga što mu je odbijen zahtev da bude premešten u zatvor koji će biti bliži njegovoj porodici. On je naveo da je putovanje u dužini od 700 kilometara od mesta u kome stanuje njegova porodica do zatvora komplikovano za njegovu ženu i petogodišnju kćerku, kao i da njegovi roditelji, oboje u poodmakloj starosti, uopšte nisu bili u mogućnosti da ga posete.

ESLJP je pritužbu koju je podnosilac predstavke podneo po članu 8. Konvencije proglasio **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu. ESLJP je utvrdio da je opravdanje koje su španske vlasti navele kao obrazloženje za to što su odbile zahtev za transfer bilo legitimno jer je bilo izraz nastojanja da se obezbedi disciplina u zatvoru i da se sprovede utvrđena politika prema zatvorenicima pripadnicima ETA, te je zaključio da je svako mešanje u prava podnosioca predstavke bilo ograničeno, u skladu sa zakonom i srazmerno. ESLJP je naročito istakao da su vlasti svoje odluke zasnovale i na individualnoj proceni položaja samog podnosioca predstavke, a ta procena je pokazala da je on održavao redovan kontakt sa svojom porodicom, kao i na opštoj zatvorskoj politici koja je težila tome da se zatvorenici osuđeni za krivična dela terorizma razdvoje i pošalju u različite kaznene zavode kako bi se izbegli bezbednosni problemi i raskinule njihove veze sa kriminalnom organizacijom kojoj su pripadali.

Kontakt za medije:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08